

Mery Richardson, koordynator programu Heartstart UK,
British Heart Foundation

Nauczanie pierwszej pomocy w szkołach

Dlaczego powinniśmy uczyć pierwszej pomocy dzieci?

- ❖ ponieważ 70 % przypadków zatrzymania akcji serca ma miejsce poza szpitalem
- ❖ ponieważ 70 % tego typu wypadków ma miejsce w domu
- ❖ ponieważ w 50 % przypadków są jacyś świadkowie, którzy mogą pomóc
- ❖ ponieważ w 30% przypadków próbowano udzielić pierwszej pomocy
- ❖ resuscytacja oddechowo-kръżeniowa zwiększa możliwość przeżycia poszkodowanego

Łańcuch przetrwania to:

- ❖ jak najszybsze dotarcie z pomocą
- ❖ jak najszybsza resuscytacja kръżeniowo-oddechowa - aby zyskać na czasie
- ❖ jak najszybsza defibrylacja - aby przywrócić pracę serca
- ❖ jak najszybsze zastosowanie zaawansowanych zabiegów resuscytacyjnych - aby ustabilizować stan poszkodowanego

Dlaczego uczyć w szkołach?

- ❖ jest to rekomendowane przez międzynarodowe wytyczne
- ❖ każdy powinien posiadać umiejętności ratowania życia.
- ❖ życie szkoły to przecież ważna część życia społecznego
- ❖ nauka pierwszej pomocy oznacza społeczne zaangażowanie dzieci, nauczycieli i instruktorów
- ❖ umiejętności nabyte w szkole pozostają na całe życie

Czego powinniśmy nauczać?

- ❖ Dzieci od 10 roku życia mogą uczyć się pełnego zakresu technik udzielania pierwszej pomocy tzn.
 - postępowanie z osobami nieprzytomnymi
 - pozycja bezpieczna (boczna ustalona)
 - sztuczne oddychanie
 - resuscytacja kръżeniowo-oddechowa
 - zachłyśnięcie i silne krwawienie
 - zawał serca
- ❖ niektórych umiejętności należy uczyć nawet młodsze dzieci

Nauczanie sukcesywne (etapami)

- ❖ taka forma jest rekomendowana przez Europejską Radę Resuscytacji (1992 r.)
- ❖ stopniowe wzbogacanie zasobu przekazywanych informacji

- ❖ przypominanie i utrwalanie umiejętności
- ❖ postęp w nauczaniu powinien być dostosowany do wieku, zasobu słownictwa i umiejętności.
- ❖ nauczanie sukcesywne poświadczane jest sukcesami w szkołach (Lind& Strover 1963)
- ❖ ma ono wiele zalet, o czym zaświadcniają: Assar, Chamberlain& Colquhoun et al. 1998 7 200; Chamberlain & Colquhoun et al. 2001)
- ❖ grupy nauczone sukcesywnie osiągały lepsze rezultaty (Smith & Colquhoun et al. 2004)

Metody nauczania

- ❖ dzieci nie są miniaturką dorosłych, toteż ich nauczanie wymaga odmiennych metod
- ❖ metody stosowane przy nauce pierwszej pomocy dorosłych należy dostosować do potrzeb nauczania dzieci
- ❖ materiały szkoleniowe należy dostosować do stopniowego, etapowego wprowadzania wiedzy, uwzględniając wiek, wychowanie, rozwój werbalny i zainteresowania
- ❖ nauczanie powinno być ciekawe i wciągające, powinno, na ile to możliwe, nawiązywać do rzeczywistych sytuacji i mieć charakter interaktywny
- ❖ materiały dla dzieci i nauczycieli powinny być jak najlepszej jakości, proste i dostarczające w klarowny sposób maksimum informacji i wskazówek.

Brish Heart Foundation (Brytyjska Fundacja Serca)

Brytyjska Fundacja Serca prowadzi kampanię skierowaną przeciwko chorobom serca w Wielkiej Brytanii poprzez:

- ❖ liczne badania
- ❖ opiekę nad pacjentami
- ❖ edukację
- ❖ zakup sprzętu i wyposażenia
- ❖ kursy pierwszej pomocy- program Heartstart UK

Heartstart UK (Serce na Start) to inicjatywa koordynowana przez Brytyjską Fundację Serca. Jest to program mający na celu nauczenie członków społeczeństwa, przede wszystkim dzieci, co robić w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia; to nauka pierwszej pomocy - prostych zabiegów, które mogą ocalić życie.

Nauka Pierwszej Pomocy

- ❖ to kursy dotyczące całego społeczeństwa
- ❖ program Heartstart obejmuje:
 - naukę pierwszej pomocy w przypadku zawału serca
 - naukę pierwszej pomocy w przypadku utraty przytomności
 - naukę sztucznego oddychania

- resuscytację krążeniowo-oddechową
- naukę pierwszej pomocy w przypadku zachłyśnięcia
- naukę pierwszej pomocy w przypadku krwawienia

Sposób działania

- ❖ oferujemy pakiet afiliacyjny grupom i szkołom ze chcącym wziąć udział w programie nauczania pierwszej pomocy
- ❖ afiliacja oznacza, że dana grupa lub szkoła staje się częścią ogólnokrajowego programu przeprowadzanego w taki sam sposób, wedle tych samych zasad
- ❖ szkoły współpracują ze sobą

W programie Heartstart (Serce na start) biorą udział

- ❖ członkowie różnych grup i wspólnot - przedstawiciele sektora publicznego, przedsiębiorcy, chorzy na serce, inni
- ❖ szkoły - nauczyciele, pedagodzy i instruktorzy - wolontariusze, oferujący naukę pierwszej pomocy nauczycielom i dzieciom

Program Heartstart w szkołach

Naszym celem jest ułatwiać, wspierać oraz działać na rzecz ugruntowania i rozwoju nauki pierwszej pomocy w szkołach, poprzez:

- ❖ dostarczanie uczniom możliwości uczenia się pierwszej pomocy
- ❖ partnerską współpracę z różnymi organizacjami zajmującymi się tą problematyką
- ❖ zachęcanie do stopniowego, etapowego przyswajania wiedzy z zakresu ratownictwa
- ❖ zachęcanie do stosowania działań praktycznych opartych na udokumentowanej wiedzy medycznej
- ❖ włączenie nauki pierwszej pomocy do programu obowiązkowego w szkole
- ❖ doskonalenie materiałów pomocniczych
- ❖ gotowość reagowania na lokalne potrzeby

Program Heartstart:

- ❖ jest programem afiliowanym przy Heartstart UK
- ❖ posiada wykwalifikowany personel do przekazywania i dostarczania programu do szkół (co najmniej jedna grupa rocznie)
- ❖ stanowi część programu edukacyjnego
- ❖ oferuje i rekomenduje szkolenie etapowe
- ❖ w szkołach wyznaczani są kierownicy szkolenia

Afiliacja w programie Heartstart zapewnia:

- ❖ jednolitą strukturę organizacyjną
- ❖ jednolite standardy i instrukcje
- ❖ audyt
- ❖ ubezpieczenie

- ❖ wsparcie i radę ze strony organizatorów programu w postaci magazynu „abc” oraz seminariów i spotkań
- ❖ dofinansowanie przez BHF
- ❖ finansowanie kosztów związanych z zapewnieniem nauczycieli.

Program Heartstart w szkołach proponowany jest w dwóch wersjach:

- ❖ jako samodzielny kurs dla dzieci od 10 roku życia
- ❖ jako etapowy, kompletny program nauki pierwszej pomocy, przeznaczony dla dzieci już od 5 roku życia i kontynuowany przez następne lata

Statystyki i wyniki (stan z kwietnia 2005):

Liczba badanych szkół: 212

- 109 szkół podstawowe (dzieci w wieku 5-11)
- 103 szkoły ponadpodstawowe (dzieci w wieku 11-16)

W tym:

- Szkoły w Szkocji – 99
- Szkoły w Anglii – 47
- Szkoły w Walii – 22,
- Szkoły w Północnej Irlandii – 44.

Program w tych szkołach był realizowany w latach od 2000 i przed 2000 do 2004. Wywiady dotyczące oceny programu przeprowadzono z koordynatorami programu w każdej ze szkół:

- znaczenie kursu pierwszej pomocy ocenione zostało przez 94% respondentów jako bardzo duże, przez 6% jako duże
- 15 % uczniów po ukończeniu kursu uznało, że z całą pewnością potrafiloby udzielić pierwszej pomocy, 65 % uznało, że potrafiloby udzielić pierwszej pomocy, 15 % miało pewne wahania, a 2 % nadal czuło się niepewnie; 3% nie wie/nie udzieliło odpowiedzi.

Odpowiedź uczniów na program:

	Ocena b. pozytywna	Ocena pozytywna	Ocena niezbyt pozytywna	Ocena niepozytywna
Szkoły podstawowe (109)	91 %	7%	0 %	2 %
Szkoły ponadpodstawowe (103)	77%	22%	0 %	1 %

Kto uczy dzieci w programie Heartstart?

	Szkoły podstawowe (109)	Szkoły średnie (103)
nauczyciele	66	82

asystenci, pedagodzy szkolni	32	22
pracownicy społecznej służby zdrowia	21	6
Starsi uczniowie (praca w grupach rówieśników)	5	8
Studenci medycyny	1	6
rodzice	4	1
Pilęgniarki szkolne	0	3
inni	9	15

W każdej szkole podstawowej w program zaangażowanych jest trzech nauczycieli, w każdej szkole średniej pięciu; stale wzrasta liczba nauczycieli zaangażowanych w program.

Stale rośnie także liczba zgłoszeń oraz współpraca i integracja między szkołami.

Kursy pojedyncze *versus* program prowadzony etapami:

	Ilość szkół		
	Program etapowy	Samodzielny jednoetapowy kurs	Jedno i wieloetapowy program
Podstawowe	39	44	26
Ponad podstawowe	20	69	14
Ogółem	59	113	40

Program nauczany jest w trakcie roku szkolnego, tak jak inne lekcje.

Przeszkody do przezwyciężenia:

Przyczyna nie podejmowania kursu pierwszej pomocy	podstawowe	ponad podstawowe
Nie ma	59	64
Brak czasu	26	20
Brak personelu, kogoś do pomocy	18	14
Brak wsparcia i koordynatora	3	4
Brak zainteresowania programem ze strony dyrekcji szkoły	2	2
Brak pomieszczenia	–	3

Użycie umiejętności pierwszej pomocy w praktyce:

Jak wynika z przeprowadzonych badań, w 1 na 5 szkół są uczniowie, którzy wykorzystali umiejętności zdobyte na kursie w realnych sytuacjach. W każdej z tych szkół jest około 3 uczniów, którzy sprawdzili swoje umiejętności w praktyce.

Inne dane:

- ❖ nadzwyczajnie pozytywna reakcja ze strony szkół i społeczeństwa
- ❖ prawie wszystkie szkoły (99%) zamierzają kontynuować program
- ❖ nauczyciele bardzo pozytywnie wyrażają się na temat teczek z materiałami pomocniczymi do kursu
- ❖ prawie wszyscy nauczyciele byli bardzo zadowoleni z przebiegu szkolenia, ale chcieliby mieć możliwość dalszego ćwiczenia i treningu praktycznych umiejętności
- ❖ co trzecia szkoła chciałaby objąć programem większą liczbę uczniów

Dalszy rozwój programu:

- ❖ najważniejszą rzeczą jest aktywizacja dzieci i rodziców oraz nauczycieli poprzez promowanie i informowanie o zaletach i korzyściach płynących z udziału w programie
 - zaangażowanie rodziców (aktywny udział w programie) to doskonalenie w domu przyniesionych ze szkoły informacji, to tworzenie więzi pomiędzy pracą i nauką w szkole i czasem spędzonym w domu
 - zaangażowanie dzieci (aktywny udział w programie) to doskonalenie więzi między starszymi i młodszymi uczniami

Zaangażowanie rodziców i dzieci niewątpliwie przyczyni się do większej oszczędności czasu, pomoże także przezwyciężyć problemy z niewystarczającą ilością wolontariuszy i ludzi koordynujących prace programu.

- ❖ ważnym zadaniem jest także pomaganie nauczycielom, zwłaszcza w szkołach ponad podstawowych, w promowaniu takiego spojrzenia na program, które wskazuje jego nierozwalny związek z życiem codziennym, należy wspierać pozalekcyjne inicjatywy dotyczące nauki pierwszej pomocy

Sposoby osiągania celów:

- ❖ Trwałość, długofalowość programu
- ❖ Ochrona dzieci - zawsze musimy sprawdzać, kto i jak będzie uczył dzieci, dostarczamy jednolite wzorce
- ❖ Podkreślamy znaczenia nauki praktycznej
- ❖ Jesteśmy elastyczni, bierzemy pod uwagę zmieniające się okoliczności
- ❖ Cały czas szukamy nowych sposobów docierania do nauczycieli i uczniów, aby promować program
- ❖ Najważniejsze jest jednak ciągłe uczenie się

Wyzwania:

- ❖ Motywacja - wciąż musimy zachęcać i przekonywać szkoły do przystąpienia do programu
- ❖ Nauczyciele - musimy także pokonywać częstą początkowo niechęć, która ma się przerodzić w prawdziwe zadowolenia z zaangażowania w program
- ❖ Praktyka - musimy dążyć do tego, aby nauka pierwszej pomocy pozostawała w jak najbliższej relacji z codziennym życiem; miejscem i czasem praktyki ma nie tylko być lekcja w szkole, ale także czas poza szkołą i po lekcjach
- ❖ Nastawienie - czasami musimy być gotowi na zmiany pewnych założeń.
- ❖ Zbieranie funduszy

Wszyscy - nauczyciele, wychowawcy, dzieci, koordynatorzy, wolontariusze, muszą współpracować, aby program nauki pierwszej pomocy był wdrożony poprawnie i przynosił efekty - aby czyjeś życie naprawdę mogło być ocalone!